

RUDARSKA STAVKA SE NE DA ODVRNITI.

Tako izjavljajo organizirani rudarji.

Krivda za stavko zadene rudniške podjetnike.

Indianapolis, Ind. — Konferenca eksekutive U. M. W. of A. in zastopnikov rudarjev je podala izjavo, ki se nanaša na položaj Rudarji pravijo:

"Mednarodni odbor U. M. W. of A. niso prejeli komunikacije od predsednika ali katerega drugega zastopnika zvezne vlade.

"Pregled položaja pokazuje, da se stavka ne more odvrniti.

"Regularno sestavljena konvencija U. M. W. of A. se odpravlja dne 25. septembra v Clevelandu, O., je odobrila stavko vseh rudarjev, ki kopljejo mehki premog, za prvega novembra, če se ni pred tem časom pričelo pogajanje za medno lestvico.

"Najvišja avtoriteta organizacije je izvršila sklenitev in nobeden zastopnik organizacije nima pravice razveljaviti take akcije.

"Fakti postojijo, da je ravno ista sedanja stavka, odobrila pogodbo, ki je zdaj potekla.

"Odgovornost za stavko nosijo premogovniški podjetniki. Odrekli so medno pogajanje, da siceravno postoji fakt, da so jim zastopniki rudniških delavcev priporočili pogajanje in jih prosili za. Temeljni varo, ki so imeli v sedanjosti, da so se odločili za to drastično akcijo, so tehni.

"Skorzi dve leti se niso njih medse spremenile. Pred enim letom so apelirali na kurivnega upravitelja Garfielda in od njega na predsednika Združenih držav, da se jim povzame medza v toliko, da jim zadostuje za kritje povzanih življenjskih potrebščin.

"Njih apel je bil odklonjen in njih zahteva je bila zavrnena. Navzile temu so rudarji kopali dalje premog do tistega, ko je njih pogodba potekla in so se odločili, da morajo biti njih pritožbe izravane na pameten in zadovoljiv način.

"Sodišča so razsodila, da imajo delavci pravico do stavke in da lahko puste delo posamič ali pa skupaj z namenom, da se izravna pritožbe in poravnajo krivice. Ustava in garancije te svobodne vlade dajejo močnem pravico, da delajo ali opuste delo posamič ali skupaj.

"Vred tega izvajajo delavci pravico, zajamčeno v ustavi, ki jim jo ne morejo vzeti zastopniki vlade, kadar puste delo ali nečejo delati, dokler niso pritožbe izravane.

"Zastopniki rudarjev so pripravljeni in pri volji sprejeti premogovniške podjetnike z namenom, da se pogajajo o pogodbi in se doseže izravna sedanja nesrečne situacije.

"Odvajali se bodo poziva za tak sestanek ob vsakem času in se bodo pošteno trudili, da se izdela medni sporazum na prilični in pošten podlagi, ki bo edini povzročil obratovanje v rudnikih in garantiral narodu zadostno zalogo premoga.

"Mi izjavljamo, da rudniški delavci ne stremijo za drugim kot za doseženjem delavske medne pogodbe. Vse njihove zahteve so vpletenne v medni predlogi, predloženi premogovniškim podjetnikom, od katerih so vse in vsaka poverljive pogajanje.

"Zavedajo se teške odgovornosti, ki poživja na zastopnikih rudniških delavcev, nam ne preostaja druga alternativa, kot da izvedemo instrukcije konvencije U. M. W.

"Razglas je bil izdan in če se mora izravnavati na industrijskem bojnem polju, tedaj poživja odgovornost trdno in resnično edino na premogovniških baronih."

Časnikarski poročevalci so sili v Lewisa, predsednika U. M. W. of A., da pove svoje mnenje o položaju. Ker nadležnost teh gospodov le ni odnehala, je pa dejal: "Dovolite mi dodati: Ustava Združenih držav prepoveduje peonazo. Zvezna sodišča so večkrat odločila, da se ne more delavci siliti delati proti njegovi volji, izjemo tvorijo le kazenski zavodi. Rudniki niso kaznišnice in delavci bodo zahtevali svoje pravice po zakonu za svobodno.

"Sprejeli bomo vsak predlog za podlogo, toda dozdaj ni bil še nobeden predložen."

Časnikarski poročevalci še niso bili zadovoljni s tem odgovorom, da siceravno je Lewis dejal, da je truden, in izvedeti so hoteli od njega, če ne bo šesturni delavnik napravil veliko preobrata v industriji Združenih držav.

"Ne," je odgovoril Lewis. "Razmere, ki zahtevajo šesturni delavnik za rudarja, so združene z rudarjem delom — nevarnost, umetna razsvetljava, slab zrak itd."

"Ali ne zahtevate šesturnega delavca tudi za strojevodje in druge rudniške uslužbenke, ki delajo na zemeljski površini?" je vpraševal časnikarski poročevalci.

"Razumite me," je rekel Lewis s povdarcem, "šesturni delavnik je stavljen kot predlog, ki se bo rešil na razpravah. Pripravljeni smo predložiti svoje zahteve pogajanju in se podvreči izreku sodišča."

"Kakšnega sodišča?" je hitro vprašal časnikarski poročevalci.

"Pogajalskega sodišča," mu je še hitreje vrnil Lewis.

"Ali boste še lahko potem zastavljali?" ga je lokavo vprašal kot srednjeveški inkvizitor.

"Uverjeni smo, da lahko prepričamo premogovniške podjetnike, da zahtevamo le pravico," ga je zavrnul Lewis. Ker je časnikar le še dalje sili vanj z vprašanji, mu je povedal, da je splošno stavisko rudarjev, ki kopljejo mehki premog, odredila konvencija rudarske organizacije in le konvencija jo lahko zopet umakne. Dejal mu je, da je to jasno povedano v izjavi. Opozoril je tudi časnikarja na dejstvo, da je vsako leto ubitih v rudnikih do tri tisoč rudarjev, da siceravno delajo izdane rudarji v njih. Več tisoč rudarjev je pa ranjenih. Spomnil je časnikarja na fakt, da si lahko predložijo, koliko delavcev bo ponesrečilo v rudnikih, če bodo v njih delali ljudje, ki ne poznajo nevarnosti.

Časnikarji so izpraševali tudi Alex Howatta, kako sodi o položaju. Dejal je med radovednežem, da nima moči pridržati rudarjev na delu. William Mitch, tajnik indianskega distrikta, je pa rekel, da ni moči, ki bi pridržala rudarje na delu, izjemo tvorijo le izravna zahteve.

Podjetniki ne bodo skušali obratovati rudnikov.

St. Louis, Mo. — Thomas T. Brewster, predsednik podjetniškega medznega odseka, je izjavil, da premogovniški podjetniki ne bodo skušali obratovati rudnikov, ko bo udeležena stavka. Pogajali se bodo z rudarji le pod tem pogojem, če umaknejo razglas za stavko.

Iz njegove izjave je spoznat, da so podjetniki ostali na svojem stališču, kajti dozdaj rudniki še bratujejo, podjetniki se pa vseeno nečejo pogajati z zastopniki rudarjev.

RUSKI CARISTI TEPE- NI NA VSEH FRONTAH.

Judenšč in Kolčak bašita pred
zmagovitimi rdečimi četami.

DENIKIN MED DVEMA
OGNJEMA.

London, 30. okt. — Brezlična
brzojavka iz Moskve poroča, da je
vsa Ukrajina v plamenu revolucije
proti Denikinu in veliko število
vojaštva generalov Petlura in
Makna se je pridružilo sovjetski
armadi. Mesta Čerkasi, Ogrin,
Kanes in Tripolis, ki leže v polju
južnovzhodno od Kijeva, so v rokah
revolucionarjev. Denikinovo
kozmaško horde so prišle med dva
ognja in ljuto bojevanje se vrši ob
reki Dnjeper, kjer je general
Makno okupiral Aleksandrovska,
175 milj od Črnega morja. Ukra-
jinske rebelne čete oblegajo Kijev,
vegrad, mesto s 100,000 prebivalci
severno od Kersona. Vataške
čete generala Makna se bližajo
Nikolajevu in Kersonu, ki sta po-
leg Odese dva največja pristanišča
ob Črnem morju.

Druga vest iz Moskve se glasi,
da se ofenziva rdeče armade
uspešno nadaljuje na vseh fron-
tah. Na južni fronti so sovjetske
čete reokupirale Kromi, južno od
Orla in Ust-Medvedakajo ob reki
Don, kjer je bilo ujetih na stotine
Denikinovih kozakov. Južnopa-
padno od Petrograda so rdeče čete
vzele Pona, štiri milje severno-
vzhodno od Gafine. Na sibirski
fronti je bil zdrobljen sadni od-
por Kolčakovih čet; boljševiki so
zasledili vse utrjene položaje
vzhodno od Tobolska in Kolčakov
ve čete beže v najvišjem neredu
proti vzhodu.

Po poročilih iz Helsinkijev
Judenšč še vedno "zmaguje" nazaj-
grede. Večkrat so poročali, da so
njegove čete ujele 1900 moč rdečo
armade.

Premogovniški so mnenja,
da strajk ne bo trajal
dolgo.

Indianapolis, Ind., 30. okt. —
Konferenca odborov premo-
garske organizacije je bila danes
zaključena. Okrožni pred-
sedniki in člani lestvičnega odbora
so odšli vsak na svoj dom, da
prevzamejo vodstvo velike stavke,
ko pol milijona premogovarjev
zapusti rove v petek o polnoči.

Največja harmonija je vladala
na konferenci; niti enega odbor-
nika ni bilo, ki bil nasprotovljal
stavki. Može se predstavljati
sentiment rudarjev, ki so do zad-
njega moza za strajk, ako opera-
torji ne sprejmejo njihovih za-
htev za šesturni delavnik, pet
dni dela v tednu, povznanje plače
itd.

Veliki premogovski strajk je
tudi v odgovornosti za strajk
leži direktivno in edino na lastni-
kih premogovih jam.

To je sodba rudarjev.

Nekateri odborniki rudarjev
so danes izjavili, da stavka ne bo
dolgo trajala. Stavka bo po svoji
sili veličini ustvarila položaj,
ki bo zahteval hitre odločitve.

Predsednik premogarske orga-
nizacije Lewis je dejal, da so o-
peratorji vrgli kocko, ker so o-
dklonili pogajanje. Baroni premo-
ga so hoteli, da premogovni raz-
veljavijo določbo za strajk pred-
no se bodo pogajali, kajti znali
so, da na ta način se pogajanja
lahko vlečejo meseci in meseci.

Vlada se je postavila na stran o-
peratorjev, ki zdaj mislijo, da se
jim sploh ni treba več pogajati.

Washington, 30. okt. — Držav-
ni tajnik Lansing je sklical sejo
kabineta, ki je razpravljala o
stavki premogovarjev. Zaključki
niso znani, toda spekulira se, da
bo Wilson poveril oblast kurivne
administracije železniškemu raz-
nateju Hinesu. To je priporočal
dr. Garfield, bivši kurivni upra-
vitelj. Hines dobi oblast konfis-
cirati premog za železnice, usta-
viti ekaport premoga in določiti
maksimalne cene za odjemalce
premoga na drobno.

AMERIKA POKLIČE DELEGATE DOMOV?

Poroča se, da bodo mirovni dele-
gati nadaljevali pogajanja
v Washingtonu.

REPUBLIKANCI ZOPET PORO-
ZENI V SENATU.

Washington, 30. okt. — Iz oficij-
elnih krogov se je danes namig-
nilo, da bo ameriška mirovna
delegacija v kratkem odpoklicana
iz Pariza in da bo nadaljevala
svoje delo v Washingtonu.

Najvažnejše vprašanje, ki se
danes ni rešeno, je jadransko
vprašanje. Ker je Wilson zavrgel
najnovejši kompromis med Itali-
jo, Francijo in Anglijo glede na
Reko, Istro in Dalmacijo, vlada
mnenje v oficijelnih krogih, da je
rešitev v Parizu nemogoča in
stvar se bo obravnavala v Wash-
ingtonu z novim italijanskim po-
slanikom, ki pride vsak čas v
Ameriko.

Washington, 30. okt. — Senat
je večkrat zavrgel zadnje amende-
mente k mirovni pogodbi, ki so
jih predložili Johnson, Moses,
Shields in Sherman; glasovanje o
spremembah je bilo po vrsti 39 in
31, 47 in 36, 48 in 35 ter 52 in 27.
Kakor stvar zdaj stoji, bo mirovna
pogodba ratificirana, kakršna
je v gotovimi pridržki, o katerih
se pu ne ve, da li bodo sprejeti ali
ne.

"Anglija je doživela veliko
zmago v ameriškem senatu," je
dejal senator Johnson, ko je bil
ponovno poražen njegov amende-
ment. Senator Sherman je predla-
gal, da se v predgovoru mirovne
pogodbe prepisne: "vsemogoči
Bog", toda senat je zavrgel pred-
log z 52 glasovi proti 27. Senator
Burah je sarkastično omenil, da bi
bilo bogokletstvo, če bi "z odebren-
jem Boga zapečatili dokument,
ki pomeni podjarmljenje milijonov
ljudi na polovici zemeljske krogle."

OGENJ UGROŽA POKOPANE
RUDARJE.

Amsterdam, Ohio. — Upanje,
da se reši dvajset premogovarjev,
ki so živi pokopani v rovu št. 2,
Youghiogheny Coal Company, je
bilo danes zjutraj izgubljeno, ko
je rešilno moštvo dobilo povelje,
da mora zapustiti jama. Moštvo
je moralo prepuštili nesrečne de-
lavce njihovim usodi zaradi tega,
ker je izbruhnil ogenj v glav-
nem izhodšču. Rešilci so bili še
kakih sto čevljev od mesta, kjer
se nahajajo pokopani premogov-
arji, ko so morali zapustiti rov.

Uradniki državnega rešilnega
moštva se boje, da ogenj povzro-
či eksplozijo, ki je lahko kata-
strofalna. Moštvo je delalo vsa
noč med sredo in četnikom, da na-
redi luknjo do zasutih premogov-
arjev; okrog 1000 premogovarjev
je pomagalo pri rešilnem delu, ki so
se menjali v skupinah po 48 moč.

Sorodniki, žene in otroci zasutih
delavcev so bili vsi noč pri vhodu
v jama v upanju, da se rešijo nji-
hovi dragi. Kompanija je zjutraj
postavila stražo okrog vhoda, ki
ne puste več sorodnikov blizu.

UČINEK STAVKE PRISTA-
NIŠČIN DELAVCEV.

New York, N. Y. — Učinek
stavke pristaniščnih delavcev se
prav dobro obsesti. V pristanišču
je 340 parnikov in 95 jadrnic, ki ne
morejo zapustiti pristanišča, ker ni
delavskih rok, da razlože iz njih
blago, ali ga pa nalože nanje.

LETALO JE UBILO DVA
OTROKA.

Hitterdale, Minn. — Lajtnant
Ed Axberg se je zaletel s svojim
letalom v sani, na katerih je se-
dela dvanaest otrok. Dva otroka
sta bila ubita in trije ranjeni.

VRNJE.

Chicago in okolica: V soboto
nestalno, deževno. Južni vetrovi
se spreminjajo v severne.

STAVKA PRI STANDARD CAR DRUŽBI KONČANA.

Zahtevala je pet človeških žrtev.

Jeklarski stavkarji stoje trdno, pravi Fitzpatrick

Glavna zahteva stavkarjev pri-
stana.

Chicago, Ill. — Stavka v tovar-
ni Standard Car kompanije v
Hammond, Ind., je končana, ki
je zahtevala pet življenj. Stavka
je pričela dne 18. julija in kom-
panija se je trudila z vsemi sred-
stvi zlomiti odpor stavkarjev, da
se vrnejo pod starimi pogoji na
delo. Znano je, kako so na ne-
kem banketu velepodjetnikov v
Chicago govorili in podžigali, da
je treba s stavkarji postopati bolj
sirovo in ostro, da so prihodnji
dan kompanijski najemniki na-
padli strajkajoče delavce, ki so
mirno korakali v dolgi povorki.

Med ustreljenimi strajkarji je
bil tudi doslušen vojak, ki se je
pred nekaj tedni vrnil iz Francije.
Ameriška delavska federacija
je zaradi tega napada na mirne
stavkarje zahtevala strogo pre-
kayvo. Kompanija je mislila, da bo
brutalni napad na stavkarje po-
tlačil stavkarje na kolena in da
bodo še prihodnji dan ponižno
prosil za delo. Učinek tega stra-
hopetnega napada kompanijskih
podrepanikov na mirne stavkarje
je bil seveda nasproten, kajti po-
džig jih je še k večji vztrajnosti,
kar so se prepričali, da nimajo oči
kompanije prikloniti stališču, če
ne vtrajajo v stavki. Stavkarji
so priredili padim žrtvam veliča-
stven pogreb in ob njih rakvah
so govorili znani oditeji strokov-
no organiziranega delavstva.

Stavka se je nadaljevala in kom-
panija je kopčno prišla do spo-
znanja, da se mora z zastopniki
delavcev pogajati, če želi, da se
vrnejo na delo.

Kompanija je izjavila, da raz-
pusti podjetniško unijo in da pri-
zna povznanje medse. Sklepan je
bil shod stavkarjev in večina je
glasovala za povratek na delo
pod pogojem, da se kompanija
drži svoje izjave.

Solidarnost jeklarskih delavcev
je nerazrušljiva.

Pittsburgh, Pa. — John Fitz-
patrick, predsednik organizacij-
skega odbora jeklarskih in žele-
zarskih delavcev, se je po paznem
študiranju stavkovnega položaja
v pittsburghskem okraju odpeljal
v Chicago. Mudil se je v tem okraju
nekaj nad dva dni. Preden je se-
del na vlak, so sili vanj časni-
karski poročevalci, naj poda svo-
jo sodbo o stavkovnem položaju,
o katerem se je prepričal na svoje
oči. Fitzpatrick je tem gospodom
povedal, da je s stavkovnim po-
loajem prav zadovoljen, ker je
tak, da je nemogoče boljšega pri-
čakovati. Rekel jim je:

"Produkcija jekla v stavkov-
nem okraju je majhna in znaša
komaj petnajst odstotkov od nor-
male. Trditve tovarnarjev o 100-
odstotni produkciji v okolici
Pittsburgha so neresnične.

"Stavka jeklarskih je trdna in
ostane trdna."

Železniški uslužbenki, ki delajo
na železnicah, ki dovažajo blago
v jeklarno in ga izvažajo iz njih,
izjavljajo, da je produkcija dovr-
šenega izdelka zelo piela.

Izjava Fitzpatricka in želez-
ničarjev je jasna in govori, da so
stavkarji solidarni in da so vesti
informacijskega biroja jeklarskih
podjetnikov o 100-odstotni pro-
dukciji izmišljene, ki imajo na-
men uničiti moralno jeklarskih de-
lavcev.

Skorzi pet tednov že trboljo je-
klarski podjetniki, da se strajkar-
ji vračajo v tisočih na delo, zad-
nje dni pa razglašajo 100-odstot-
no produkcijo. Če bi bilo kolikšak
resnice na teh podjetniških ve-
steh, bi gospodje že zdavnaj od-

pusili svoje oborožene najemnike
in podrepanike, črni kozaki bi bi
jezdili okoli jeklarn v divjih sko-
kih in razpuščene bi bile armade
deputitjev, ki so pripravljene se
navaliti s količi na mirne stavkar-
je. Te armade kompanijskih po-
djetnikov in deputitjev dokazujejo
jasno kot beli dan, da je stavka v
polnem zamahu.

Izjavljanje po zamorskih stavkoka-
sah v South Chicago.

South Chicago, Ill. — Zamorski
stavkokaši so prvokrat zapustili
jeklarno, odkar so jih naglani
skupaj v jeklarno. Mesto da bi li
lepo in mirno domov, so pa odšli
pred glavni stan stavkarjev, de-
lavcev, kjer so z nevarnimi klici iz-
življali stavkarje. Nasukrat so pa
zamorski stavkokaši pričeli stre-
ljati, nekdo je oddal posiv na po-
leljo, ki je bila kmalu na mestu
in je aretirala štiri zamorske stav-
kokaše, najbolj glasno razgra-
jaše.

V glavnem stavkovnem stanu
govore, da je moral nekdo pod-
žigati zamorce, da so šli razgrajati
pred glavni stan stavkarjev. Za-
morski stavkokaši se zdaj inge-
varjajo, da so sedli na nepravil-
no ališne železnice. Ali tega jim
niti krat ne verjame, ampak sodba
med stavkarji je splošna, da so
bili zamorski stavkokaši naklu-
vani, naj vprizore izgrede, da na-
stanejo plemeniti boji, v katero
se zapletejo tudi stavkarji.

Jeklarski podjetniki tepejo s
svojinimi lažmi sebe po sobah.

Gary, Ind. — Jeklarski podjet-
niki so izmislili novo laž, da pri-
krijejo resnico, da je stavka to-
tako močna, kot je bila ob njenem
začetku. Velebizniški listi izjav-
ljajo, da se je pomnožila sabotaža
v jeklarni v zadnjih dveh dneh.
Kaj pomeni ta vest?

Jeklarski mogotei so pred dva-
ma dneva napovedali, da bodo
prišli z delom v delavnici za žele-
zniške tračnice, da potolažijo
gotove interese, ki zahtevajo žele-
zniške tračnice, katere pohajajo
na trgu. Obenem so s to vestjo
hotel vplivati na stavkarje, da se
vrnejo na delo. Stavkarji so na
krat izjavili, da so te besede njim
na beharja jeklarskih podjetni-
kov, kajti delavci, ki so delali v
delavnici za železniške tračnice,
so vsi na stavki.

Jeklarski podjetniki bi se zdaj
radi izmotali iz laži, v katero so
se sami zapletli, pa poročajo, da
narasla sabotaža v jeklarni. Kd,
kdo pa izvaja sabotažo v jeklarni?
Stavkarjev ni notri, torej jo
ne more nihče drugi izvajati kot
stavkokaši, predelavci, kompa-
nijski uradniki ali pa ravnatelji
jeklarskega trsta.

Milica odhaja iz stavkovnega
okraja.

Indiana Harbor, Ind. — Mili-
čarske čete so pričele odhajati iz
stavkovnega okraja, v katerem
so bile nastanjene skorzi več te-
dnov. Ves čas ni imela milica
prav nobenega dela, čeprav so ve-
lebizniški časopisi kričali, da po-
stoji med stavkajočimi jeklarski-
mi delavci strahna zarota, ki ima
namen strmoglavit vladu. Gene-
ral Smith, ki zapoveduje milici,
je po svojem prihodu izdal ukaz,
da naj miličarji ne nadlegujejo
mirnih stavkovnih strah. Določil
je tudi število stavkovnih strah
za vsako podjetje. Na glavnem
stavkovnem stanu pa izjavljajo,
da se miličarji niso vedno ravnali
po generalovih poveljih, kajti
mnogim stavkovnim straham so
(Nadaljevanje na 3. str. 1. kol.)

DOPISI.

Ralph, Mich. — Ubogi delavec, vsega je on kriv! Tukaj smo odlojeni od mesta, toda vpliv stavke nas doseže povsod. Večkrat imamo burne pogovore o razmerah in tedaj slišimo drzne očitke, da so delavci zakrivil stave, draginjo in vse, vse. Tako sem slišal nekega trgovca, ki je zvrnil vzoke draginje nasdelavce. Seveda jih je slišal, kar mu je šlo. Meni je reklo, da zaslužim letos več kot sem lani, čeprav imam en cent manj od kosa kakor sem imel pred enim letom. Takšna je njihova modrost.

V bližnjem mestu Kipling je stavka v tovarni že od spomladi, ko je družba znižala mezo. Delavci so pa zapustili tovarno in se razšli na vse strani. Ko sem prišel pred enim časom v dotiko s Slovincem, ki je delal v omejenih tovarni, mi je pravil, da gospodarji tovarne še vedno nadlegujejo delavce, da se naj vrnejo na delo. To dokazuje, kaj se lahko vse doseže, če so delavci solidarni; kolena se ne sučejo sama od sebe in čezna trma magnatov se zlomi, ako so delavci solidarni. Če bodo jeklarški delavci solidarni, upam, da se kmalu vrnejo na delo kot zmagovalec. Pravica je na naši strani, bratje v jeklarnah, le držite se!

Onim, ki so toliko govorili ob času pobiranja prostovoljnih prispevkov za S. R. Z., priporočam, da naj zdaj čisto zapornik tretje redne konvencije J. R. Z., pa bodo spomnili, da denar ni bil zastoj vržen tja. Sedaj se vidi, da pri J. R. Z. so močje na mestu, ki skrbje za dobrobit slovenskega naroda; če niso kraljevaši docela slepi, morajo tudi oni spoznati, da je res tako. Slovinci, oklenite se organizacije J. R. Z. in pustite vso drugo bando na miru! Kraljevaši bodo še vnaprej skušali delati zapreke, toda mi pojdemo naprej po začrtani poti, ki je pot vseh onih Jugoslovancev, kateri mislijo s svojimi močmi. Prave demokracije, arde in svobode ne bo na svetu dokler ne padajo vsi kralji, cesarji in ostali avtokratje, dokler ne bodo prestoli in kanoni v muzeju in dokler se cerkve ne izpreme v koristne namene.

— John Fende.

Dimay, Ky. — Iz naše naselbine Back Montana Mine, Dimay, Ky., že ni bilo poročila v Prosveti, zato sem se jaz namenil malo opisati tukajšnje razmere. Premogovnih rovo je dosti v tej okolici, toda obratujejo bolj slabo, zlasti odkar so zastavali jeklarški delavci. Ne vem, ali so tukajšnje družbe producirale premog le za jeklarške barone ali kaj je vzrok, da so omejili delo. Mogoče se pa premogovne družbe boje, da ne bi premogarji spravili preveč denarja skupaj do 1. novembra, ko pride velika premogarska stavka.

Slovinci v tukaj zelo malo. Samo trije kranjski Janezi smo, dva Hrvata in nekaj Poljakov; ostali so domačini. Družba je že iskala delavce po naših slovenskih listih, ali odziva ni. V Prosveti so pisali, da ni delavskih neredov tukaj, toda komaj sem se prikazal v tem kraju in naredil en delavnik, je že bila razglašena stavka. Štrajkali smo enajst dni in dosegli vse, kar smo zahtevali. Družba je morala priznati našo organizacijo U. M. W. of A. in podpisati pogodbo. Stavka je bila mirna. Doma smo bili in čakali, kdaj pride obvestilo od unije, da se naj vrnemo na delo.

Ko čitam dopise iz države Ohio o poteku jeklarške stavke, vidim, da so se tudi nekateri Slovinci pridružili kompanijam pretepačem. Ali ni to skrajno žalostno in sramotno? Takšni ljudje so še slabši kot konjederci v starem kraju, kajti "šintarji" odirajo srknjene mrhe, medtem ko prodane duše te vrste pomagajo odirati živga človeka in ga tiskati v sužnost.

Rojaki! Držimo skupaj kot delavci! Stojmo trdno v boju za delavske pravice dokler ne bodo kapitalisti poraženi. Dne 1. novembra odložimo mi naše rudarsko orodje po vsej Ameriki. Kaj bodo rekli gospodje podjetniki? Ne dvomno se bodo podali, kakor se bodo končno podali vsi industrijski avtokratje in zmaga bo naša. — Na pečlarski klub ne bom pozabil. Slabe razmere so krive, da se vsinjava mogoče ne stide več v lonce kot se je, toda enkrat bo še bolje. — Tony Jernan.

Great Falls, Mont. — Ne svetujem rojakom, da bi hodili sem v Great Falls za delo, ker ga ni in ker je dosti tukajšnjih rojakov na "počitnicah" že od meseca junija t. l. Vzrok je štrajk. V juniju sta imeli tukajšnji organizaciji Metal Trades Union in Mine, Smelter & Mill Workers' Union skupno sejo, na kateri je bilo sklenjeno, da bomo skupno zahtevali nadaljnjo pogodbo. Soglasno so se izrekli zastopniki, da bosta obe organizaciji skupaj nastopili za našo stvar.

Naši pogoji so bili: Ako se cene življenjskih potrebščin znižajo za 25 odstot, tedaj zahtevamo \$5.50 dnevne plače za prostega delavca, \$6.50 za plavžarje, \$7.50 za strojnike, električarje in kotlarje, \$8 za inženirje prvega razreda in \$7 za inženirje drugega in tretjega razreda, dalje \$7 pomočnikom strojnikov, električarjev in kotlarjev. Vse te plače veljajo za osemurni delavnik, za četrurno delo pa dvojno plačo. Dovolili smo, da pri vsakem znižanju življenjskih potrebščin za 25 odstotkov, se lahko znižajo omenjene plače za 25c pri dnevnem zaslužku. V nasprotnem slučaju, če se potrebščine podraže, se povišajo plače za 25c dnevno.

Obe organizaciji sta se tudi zedinili, da gremo vsi na štrajk 1. julija, ako družbe zavrnejo naše zahteve. Ali zgodilo se je nekaj žalostnega. Pojavilo se je nekoliko hujskačev, ki so menda le zato na svetu, da nagajajo delavcem, delavci so pa tudi še tako zaslepljeni da verjamejo nepridancem. Nahujskali so unijo Metal Trades, češ zakaj se bi mehaniki združevali s prostimi delavci v Smelter's Union. Dalje so rekli da homo na ta način zapravili unijo, če se bomo mešali z drugimi organizacijami in zato da je najbolje, ako vsak zase zahteva pogodbo z delodajalci.

Člani, kar je bilo navzočih na tajni seji, so se dali zapeljati, medtem ko člani druge organizacije niso nič znali, kaj se plete. Ko je bila konferenca zastopnikov iz Great Falls, Anacondi in Butte v svrhu, da se predloži skupna pogodba, je bil navzoč tudi predsednik Anacondi Copper kompanije, ki je vprašal zastopnike Smelter's & Mill unije, kaj zahtevajo. V odgovor so mu zastopniki razložili vse do piete. Nato je vprašal zastopnike unije Metal Trades, toda oni so odgovorili, da niso prišli na konferenco, da bi sklepali skupno pogodbo in da njihova imja ne potrebuje nobene pomoči od drugih organizacij. Ako toplotnikarji niso dovolj močni — so rekli — naj se združijo s kakšno drugo unijo.

S tem je bila konferenca končana in prišel je udarec za delavce v Great Falls, Anacondi in Butte. Tako je, ker so se dali kovinarji zapeljati od hujskačev. Ako bi bili skupno nastopili, bi bili tudi dobili kar smo zahtevali. Ko se je vrnil odbor toplotnikarske unije s konference in poročal, kaj se je zgodilo, so bili člani zelo užaljeni. Treba je bilo začeti znova in na lastno pest. Kompanija ni dala \$5.50 prostim delavcem in ponudila je le \$5 pod pogojem, da se pogodba podpisuje do 1. julija 1920. Odbor je dal ponudbo na glasovanje in stvar je bila sprejeta in pogodba podpisana.

Kovinarska unija je molčala, kakor da jih ni med nami. Dva tedna po podpisani naši pogodbi, so se pa oglašili in predložili druž-

bi originalne zahteve. Mentili so, da bodo dobili \$8 dnevno, toda družba je odbila njihovo zahtevo. Zagrozili so s štrajkom naslednje soboto, ali ko je prišla sobota, ni nihče zaštrajkal. Tako nespametno so postopali sami s seboj. Kompanija jim je ponudila \$7.50 in dvojno plačo za čez uro. Končno so le zaštrajkali in še danes štrajkajo, toda še vedno brez uspeha. Tako se godi uniji, ki misli, da je sama dovolj močna in da ne potrebuje pomoči drugih delavcev. Ko so stankali osem dni, so apelirali na strojevodje in kurjače, da jim naj pomagajo a štrajkom, češ da oni so več kot navadni delavci. Odgovor je bil: Mi smo bili na štrajku leta 1917 in takrat smo vas prosili za pomoč, pa ste rekli, da mi ne spadamo k vam in da se naj obrnemo na unijo strojevodij in kurjačev. Zato odklanjamo vaš apel.

Nato so se obrnili na unijo toplotnikarjev, da naj prelomi pogodbo in zaštrajka, ali brez uspeha. Potem so prosili, da naj člani toplotnikarske unije prispevajo po nekaj štiri dolarje mesečno za kovinarsko unijo, da bodo lažje nadaljevali stavko. Prošnja je bila s glasno odklonjena s pripombo: Z nami niste hoteli imeti nobenega opravka, ko bi bili lahko sklenili skupno pogodbo, pa bodite tudi zdaj sami. Kakor si kdo postelje tako naj leži.

Pozneje so glasovali, da li nadaljujejo štrajk ali ne in glasovanje je izpadlo 47 za delo in 19 proti; tako so glasovali v Great Fallsu, kako je bilo v Anacondi in Buttu, ne vem. Tedaj so pa dobili nalog iz glavnega stana njihove organizacije, da morajo biti toliko časa na štrajku, dokler glavni odbor ne prekliče stavke. Danes bi radi delali za \$7.50, namesto da delajo za \$4.75 po mestu in še težka dela opravljajo, katerih niso vajeni.

V tukajšnji rudotopilnici je vposlenih okrog 2000 delavcev, kadar obratuje a polno paro, imamo pa deset različnih organizacij, ki druga drugo nasprotujejo in druga drugo grize. Kadar je ena organizacija na štrajku, delajo druge in tako ni nikdar uspeha in korist imajo le delodajalci. Če bi bili vsi delavci v rudotopilnici v eni sami organizaciji, bi lahko dobili vse brez štrajka. Ali ni to žalostno? Tega je kriva velika zvednost in ošabnost med takozvanimi aristokratskimi delavci. Če le zna malo več kot samo kramp in lopato sunkati, si še natakne bel ovratnik in noče več govoriti s navadnim delavcem. Ne zaveda se pa, da brez navadnega delavca ne more delati noben mehanik. Apeliram na tukajšnje rojake, da so vsi za združenje, kadar pride čas, kajti brez združenih delavskih sil ni uspeha niti zmage za delavce. — Naročnik.

Cleveland, O. — Čital sem pisma poslana tukajšnjemu listu "Cleveland Plain Dealer" od Fr. Omrca. Ta "gospod" se hvali, da je bil sedem let v armadi Zdr. držav in da je državljani (kot da bi bil sam.) Seveda je bil soldat, pa ko je prišlo do vojne, je pa ostal le po oizkadan in se ni šel boriti kot izkušeni vojak, borit se zvezdnato zastavo.

Takih vojakov in kričarjev imamo mi Slovinci precejšnje število, ki hrustajo Italijane po "Slogh" "Ave Miah", "Slovenijah" in "Gladlih". Toda, ko je treba resnega dela, se pa umaknejo kot se

je naš soldat, ko je videl, da je treba "v vojsko iti".

Kako je pisal naš modrijan v tukajnji angleški dnevnik so gotovo nekateri rojaki radovedni in radi tega naj omenim nekatere odstavke v slovensčini, da bodo rojaki vedeli, kako pojme ima mož o celi stvari. Sodbo si pa sami napravite.

On piše: "Pjama, ki dnevno prihajajo iz Jugoslavije dokazujejo, da ljudje niso samo zadovoljni a sedanjoo vlado, ampak jo celo ljubijo. (Ljubijo "jo", ti je še nikdar nisl.) "Slovenel, Hrvati in Srbi so en narod, en jezik in ena misel. (Gotovo so sv. Trojica in en sam Bog.) Jugoslavanska konvencija v Clevelandu ni bilo drugega kot množica socialstov. (Kaj pa pravite vi delegati in delegatije? Kdo je vas poslal na to konvencijo?) Njih vodja je bil šastnik v avstrijski armadi in je prišel sem a potnim listom omejenega države t. 1914. (Omerza je tudi prišel iz omejenega države in je gotovo imel živinski potni list.) Naj kdo prevede njila dnevnik "Prosveta" ali socialistični tednik in naj modro napravi sam. (Saj ga še Pirce pretaja in vlada ima tudi nastavljen osebe ki znajo nekoliko bolj slovenski jezik, kot ga pa vidva s Lojzetom.) Ta mož je dejal predno je Amerika stopila v vojno, da je rdeča zastava edina rešitev za to deželo. (Kdaj pa? Lojze je pa drugače pisal o tej zastavi.) V Clevelandu je 30,000 Slovincov, brez Hrvatov in Srbov, pa se da konvencije ni udeležilo niti tisoč.

Čemu je vse to plaš? Iz samega golega sovražstva do Kristana? Kaj pak. Sam mora vedeti, ako ni popoln ignoranc, da je lagal in blamiral samega sebe. 13. oktobra je prinesel omenjeni angleški dnevnik uredniški članek s naslovom "Bewildered Union", v katerem natančno opisuje politično razmerje v Jugoslaviji. Iz tega članka se natančno razvidi, da ne vlada v tamošnjih krajih ona zadovoljnost in ljubezen do vlade, kakor ona opisuje Omerza.

"Le v enkrat se združujemo, to je v boju sprot italijansko grabeljštvu". Pa kaj hoče a Raboncem? On se itak nikdar ni udeležil in nikdar ni znal ne bo. Je svoje nesmiselnosti bo vedno trdil. Pri njemu je vsakdo Neme. Tudi rojak Truger je Neme in je pošiljal depeše Hitlerkim listom. Je treditnik "Ameriške domovine" ni tem, akoravno je zahajal v hunske gostilne na beljevece, ki pa ni dšal po nobenem Hunu.

Tudi naš soldat je hodil k sv. Stefanu, ko so se brale ranjkega Franc Jožetova grobno dušo. Pa kaj to? Saj je bil pokorjen najser pobežna katoliška duša in "soldat" mu je gotovo že davno vse odpustil.

Da je pa bil naš boritelj klit izobražen nekje v staji, pa kaže konse njegovega dopisa v Lojzetovi domovini, št. 123. Glasil se je nekako oslovsko in potem pa sodimo.

Slovincem pa klidem: Naprej po začrtani poti JRZ. — P.

Kenosha, Wis. Glede delavskih razmer ne morem kaj posebnega poročati, ker so iste, kot v drugih naselbinah, kjer so delavci neorganizirani in do skrajnosti izkoriščani. Tovarne obratujejo a polno paro in dela je dovolj. Toda plače in zaslužek je tako slab, da bi človek akoraj moral posnemati medveda v zimskem času, da bi

se zavlekel v brlog ter prespal zimno. Kajti draginja življenjskih potrebščin narašča z vsakim dnevom, plača je pa vedno ista. In ravno valed te neznosne draginje in brezmejnega izkoriščanja od raznih profiterjev je nastal takorekoč splošen industrijski boj v vseh Zdr. državah. Listi poročajo sedaj samo o tem boju med delavstvom in kapitalom, kakor so pred časom poročali o bojih na evropskih bojiščih. Dogodki, ki se odigravajo v teh bojih so taki, da se vsakemu človeku, ki ima le kolikaj razuma, lahko jeziijo lasje na glavi, ako jih čita. Privatni velepodjetniki se poslužujejo vseh mogočih aredatov, da bi zlomili odpor delavcev, kar se jim pa ne bo posrečilo, ako bodo delavci, ki so v boju za svoje pravice, vstrajni ter solidarni.

Tudi v tukajšnji naselbini so se pričeli delavci zavedati svojega neznosnega položaja ter se zanimati za delavsko strokovno organizacijo. Razvideli so, da je mogoče zboljšati obupen položaj, v katerem se nahajajo, le potom dobre delavske organizacije. Žal, da se tukajšnji rojaki vse premalo zanimajo za organizacijo ter stojijo le na strani ter gledajo, kako se drugi borijo za delavske pravice. Sklepan je že bil večkrat javen shod, na katerem so nastopili razni govorniki ter pojasnjevali pomen delavskih organizacij ter jih vspodbujali, da naj se zavedajo svoje delavske dolžnosti. Toda uspeh nikakor ni bil dovoljen kot bi marsikdo pričakoval s ozirom na tukajšnji delavski položaj. Obzatovalnje vredno je, da se delavci ne zavedajo tega in ne izprevidijo, da je le v organizaciji moč. Ko bi bili delavci tako solidarni in tako dobro organizirani kot so privatni izkoriščevalci, bi imeli lahek hodi za pravice in laboljubne obupnega delavskega položaja, v katerem se nahaja splošno delavstvo. Vsakodna j premeti, koliko je delavci in koliko nasprotnikov; da je vse na svetu samo delo roka onega, ki je najbolj izkoriščen. In prepričan sem, da bo splošno delavstvo triumfiralo in da bo tudi za delavce prišel dan svobodenja. Kot je že vedno za vse zatirane in izkoriščane ljudske sloje. Razumna, da se le potem težkih in vstrajnih bojih.

Iz sedanjega štrajka jeklarških in železnarških delavcev se tudi razvdi kolikšnega pomena je za delavce, kjer je občinska uprava ali župan izvoljen na delavski list. V Milwaukee, Wis. n. pr. je mestni župan socialist in ravno tako tudi okrajni šerif. Stavka se vrli lepo mirno in ni nikskih izgredov, dočim se v drugih krajih vršejo veliki izgredi, kjer ima jeklarški trst vso občinsko upravo v svojih rokah in se vrše progoni stavkarjev. Marsikdo se je že vprašal, zakaj ni v Milwaukee nobenih izgredov, ker je tudi tam stavka jeklarških in železnarških delavcev, dočim se vršijo izgredi skoro v vseh drugih krajih, kjer se vrši ta stavka? Le valed tega je vse mirno, ker ni župan dopustil, da bi družba vposlila privatne stražarje in importirala stavkokeze.

Iz vsega tega se lahko učimo, kako važnosti je za delavce, kaka je občinska uprava in sploh kolikšnega pomena je, da so na odgovornih mestih osebe, ki so prijatelji delavca. To bi moralo nas poučiti, da bi na volitni dan volili za delavske kandidate, ne pa za naše nasprotnike, ki kažejo prija-

zno lice delavcem-volilecem samo takrat, kadar jih potrebujejo. Volilni listek je naše najboljšo in najmočnejše orožje. Dolžnost vsakega delavca je, da voli delavske kandidate v vse javne urade ne pa naše izkoriščevalce. Vedno in vedno se pozivlja, da naj delavci na dan volitev glasujejo za delavske kandidate in ne za kandidate, ki zastopajo privatne interese, toda največkrat zaman. Sedaj pa zanjejo, kar so sejali. Ko bi delavci v drugih naselbinah, kjer se sedaj vrši stavka posnemali delavce v Milwaukee, bi bil ta boj, katerega vodijo a kajzerjem Garyem lahak in bi ne bilo toliko nepotrebnih žrtve v delavskih vrstah. Njih prejšnja malomarnost in brezbrižnost se sedaj mašuje. Delavci-rojaki, premislite vse to in učite se iz tega, ter na dan volitev vsi na voliče in volite kandidate, katere je postavila delavska stranka. In to v vseh slučajih in pri vseh volitvah. Izrabite svoje državljanske pravice in poslužite se glasovnice, kar je vaša najsvetejša dolžnost. Nikar ne čepite doma za počjo na dan volitev, ampak vsi na voliče kot en mož in glasujte za delavske zastopnike v vse javne urade. — (Dalje jutri).

Sheboygan, Wis. — Na seji tukajšnjega občinskega odbora je prišla na dnevni red tudi zahteva glede stroškov posebnih policaev v zadnji tukajšnji stavki. Predloženi so bili tozadevni računi in izplačilo in sicer račun v znesku 21 dolarjev za hrano teh policajev in plača po tri dolarge in pol za te policaje. Račun za prehrano je poslal tukajšnja restavracija "Washington-house". Dnevniice tem policajem je izplačal mestni blagajnik iz občinske blagajne. V občinskem odboru je devet republikancev in demokratov ter sedem socialistov. Ko je prišla omenjena zadeva na dnevni red, so se socialisti zaman trudili, da bi občinski odbor postal te račune dotični trditi, pri kateri je bila zadnja stavka, ker so omenjeni posebni policaji opravljali službo v interesu dotične kompanije in ne pa v interesu občine. Za izplačilo dnevnice omenjenim policajem iz mestne blagajne so glasovali demokrati in republikanci nasproti pa socialisti. Na zadnji seji občinskega odbora je pa župan pri glasovanju odločil, ker je bilo za predlog in protipredlog oddanih enako število glasov, da se izplača iz občinske blagajne tudi račun za hrano teh policajev.

Na ta način bo nosila tukajšnja mestna občina vse stroške zadnje stavke. Posebne policaje je zahtevala dotična kompanija, plača naj jih pa ljudstvo. Tako se dela v korist občine.

Da mestna občina nosi vse te stroške, so glasovali sledeči občinski odborniki: Benfey, Dekarske, Glaeser, Koehn, Larson, Loeb, Schueke in Sprenger; proti so glasovali: Baumgartner, De Zvarte, Hack, H. Hlinze, W. Hlinze, Kuether, Piening in Werner.

Ta odlok je zelo podnčljiv za vse rojake, da bodo vedeli glasovati pri prihodnjih občinskih volitvah. Marsikateri si misli, da so socialisti pravi vrati in škodljivci ljudske blaginje. Omejuje ne odloke naj premisli vsakdo in potem naj pa voli prihodnje občinske odbornike.

Rojaki, volite vedno za moze, ki delajo za vašo korist in ne za ljudske pijavke. — Opozovalec.

LISTNICA UREDNIŠTVA.

D. D. Coello, Ill. — Že nekolikokrat smo poročali, da paketno pošila še ni odprta za Jugoslovaje. V Nemčijo pa lahko pošljete 11 funtov težak paket, ki pa mora biti opremljen z vsemi zahtevanimi listinami, katere dobite na vaši bližnji pošti. Namreč izjava, kako in koliko blaga pošljete. —

F. L. Woodrow, Minn. — Št. 6, 6½ in 7. za ženske; za moške eno št. večje.

ROJAKI! Naročite se na knjige Književne Matice S. N. P. J. Matice izda pet knjig, kakor hitro se oglaš dvatisoč naročnikov. Naročnina s pristopnino vred za prvih pet knjig je tri dolarje. Ako ni zastopnika Matice v vaši naselbini, pošljite naročnino tajniku Matice: Frank Aleš, 2124 South Crawford Ave., Chicago, Ill.

Delegatje tretje redne konvencije Jugoslovanskega republikanskega združenja v Clevelandu, O., ki je prišla dne 28. septembra t. l. s volilo manifestacije za jugoslovansko federativno republiko, katere se je udeležilo nad sedem tisoč Jugoslovancev.

